

‘De betrokkenheid van God is heel praktisch’

Boeren op Bijbelse grond

Wat zegt de Bijbel over landbouw? En wat betekent dat voor de moderne – veelal gelovige – boer en zijn of haar omgang met natuur, landschap en biodiversiteit? Judith Westerink reikt met de brochure *Goed Boeren* de hand.

Tekst Roelof Kleis

Judith Westerink, onderzoeker Biodiversiteit en Beleid bij Wageningen Environmental Research, is gelovig. Tien jaar geleden richtte ze een netwerk op van christelijke onderzoekers, ambtenaren en boeren die nadenken over wat de Bijbel betekent voor de huidige landbouw. ‘Wat lezen we daarover in de Bijbel en hoe kunnen we dat vertalen naar de landbouw van vandaag. Hoe kijkt God daarnaar?’ Die zoektocht verwerkte ze in de bijbelstudiegids *Goed Boeren*.

Wat dreef jou om deze gids te maken?

‘Verbazing. Voor mij is het vanzelfsprekend dat je als gelovige goed zorgt voor de natuur en zorgvuldig met het milieu omgaat. Het verbaast me dat er zoveel problemen zijn in de landbouw met milieu en biodiversiteit. De kranten staan er vol van. Hoe is dat mogelijk als zoveel boeren en consumenten geloven? Ik ben gaan graven en in gesprek gegaan met anderen. Op een gegeven moment dacht ik: ik moest het maar eens gaan opschrijven.’

Bevat de Bijbel veel landbouwkennis?

‘De Bijbel is geschreven in een agrarische maatschappij. De profeet Jesaja zegt dat boeren hun kennis van God hebben gekregen. Boer zijn hoort bij mens zijn. Het is Gods bedoeling dat er boeren zijn en het vakmanschap hoort daar bij. Die betrokkenheid van God is heel praktisch, tot op het niveau van hoe je boert.’

Geef eens een voorbeeld?

‘Neem de zogeheten sabbatsjaren. Boeren moesten van God het land om de zeven jaar een jaar met rust laten. Het onkruid mocht groeien, zodat de wilde dieren daar van konden profiteren. Voor het herstel van de ecologie en de bodemvruchtbaarheid is dat heel nuttig. Zo’n regel kan ik heel goed plaatsen.’

En wat betekent dat voor de moderne boer?

‘Daar moeten we juist naar op zoek. Dat is het spannende. Het zou heel ingrijpend zijn om in onze maatschappij eens in de zeven jaar de boel plat te leggen.’

Dat zie ik niet zomaar gebeuren. Maar misschien kunnen we dit proberen: een zevende deel van het land een jaartje braakleggen en dan rouleren. De braakleggingsregeling van het Europese landbouwbeleid heeft veel biodiversiteit opgeleverd. Er zijn veel akkerbouwers die een vorm van braaklegging, vaak met tussengewassen, meenemen in hun roulatie.’

Jij schrijft dat God er plezier in heeft gehad om de schepping zo divers te maken. Vernietigt het moderne boerenbedrijf biodiversiteit?

‘Ja, maar niet met opzet. De individuele boer maakt keuzes, maar zit ook vast in keuzes die vroeger zijn gemaakt. Hij zit vast in hoe hij het bedrijf heeft overgedragen gekregen van zijn vader. Hij zit vast in zijn lening bij de bank. Hij zit vast in een systeem. Je kunt het niet allemaal op het conto van die ene boer schuiven. Wij als consument doen daar ook aan mee, bijvoorbeeld door kiloknallers te kopen.’

Goed Boeren richt zich op de boer. Het intensieve bedrijf vernietigt biodiversiteit. Is dat niet onbijbels?

‘Ik wil het omdraaien. Op het land van een christelijke boer zou ik biodiversiteit verwachten. Jij maakt het individueel door je vraag op de boer te richten. Ik zeg: de manier waarop wij landbouw bedrijven en de manier waarop wij eten, staan ver af van de Bijbelse waarden.’

Zijn christelijke boeren daar mee bezig?

‘Milieu was altijd een linksig onderwerp, maar dat is aan het veranderen. Het nadenken in de kerken over milieu en klimaat is toegenomen. Er zijn steeds meer christenen die de verbinding leggen tussen hun liefde voor de natuur en hun liefde voor de Schepper. Voor christelijke boeren is het soms nog een nieuw onderwerp, om vanuit het geloof na te denken over hoe je je bedrijf inricht.’

‘HET IS GODS BEDOELING DAT ER BOEREN ZIJN’

‘JE KUNT HET NIET ALLEMAAL OP DIE ENE BOER AFSCHUIVEN’

Het boek heet *Goed Boeren*. Wat is een goede boer?

‘Zoals ik het begrijp vanuit de Bijbel: een goede boer boert met respect voor de Schepper, geeft rust aan de bodem, zorgt goed voor zijn dieren, draagt bij aan biodiversiteit en maakt onderdeel uit van een gemeenschap.’

Die gemeenschap, dat zijn wij niet-boeren?

‘Wij, de consumenten. Wij hebben allemaal een mening over boeren, maar we praten veel te weinig met boeren. Wij consumenten moeten ook ons deel doen. Koop bijvoorbeeld biologisch of lokaal. Zorg dat de boer een eerlijke prijs

krijgt voor zijn of haar producten. Neem je verantwoordelijkheid. Je kunt van alles doen om een boer te helpen een goede boer te zijn.’

Wat wil je bereiken met *Goed Boeren*?

‘Dat mensen het gebruiken en erover gaan nadenken. Dat hun relatie met de Schepper en de schepping zich zal verdiepen. Dat dit uiteindelijk tot een verandering van gedrag gaat leiden. Het is misschien maar een druppel op een gloeiende plaat. Maar het is er wel eentje.’ ■

‘De manier waarop wij landbouw bedrijven en de manier waarop wij eten, staan ver af van de Bijbelse waarden.’ Foto Guy Ackermans